

Original Research Paper

ORTA MƏKTƏB ƏDƏBİYYAT DƏRSLƏRİNDƏ NİZAMİ GƏNCƏVİ İRSİNİN TƏDRİSİNDƏ İNTERAKTİV TEKNOLOGİYALARIN TƏTBİQİ

Gülzar Əliyeva

<https://orcid.org/0009-0003-3811-8231>

Naxçıvan Dövlət Universiteti, Naxçıvan, Azərbaycan

Article history

Received: 30.09.2026

Revised: 09.10.2026

Accepted: 20.10.2026

*Corresponding Author: Gülzar

Əliyeva, Naxçıvan Dövlət

Universiteti, Naxçıvan, Azərbaycan

Email: aliyevagulnar409@gmail.com

Xülasə

Məqalədə ümumtəhsil məktəblərinin ədəbiyyat dərslərində dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin zəngin irsinin tədrisi prosesində müasir interaktiv təlim texnologiyalarının tətbiqi imkanları tədqiq edilir. Tədqiqatın elmi aktuallığı XII əsr fəlsəfi-bədii irsinin müasir şagird təfəkkürünə uyğun şəkildə çatdırılmasında ənənəvi tədris metodlarının yetərsizliyi və ədəbiyyat dərslərinin keyfiyyətinin yüksəldilməsi zərurəti ilə şərtlənir.

Tədqiqat zamanı "Xəmsə"yə daxil olan poemaların təhlili nümunəsində layihə əsaslı öyrənmə, konseptual təhlil, debat və klaster kimi interaktiv təlim metodlarının şagirdlərin idrak fəallığına və mənimsəmə səviyyəsinə təsiri sistemli şəkildə araşdırılır. Şagirdlərin dərslərin fəal subyektinə çevrilməsi onların klassik mətni daha dərin qavramasına şərait yaradır.

Nəticə etibarilə əsaslandırılır ki, interaktiv texnologiyaların düzgün tətbiqi Nizami Gəncəvi yaradıcılığındakı ümumbəşəri humanizm, ədalət və əxlaqi dəyərləri müasir məktəblilər üçün daha anlaşıqlı və maraqlı edir. Bu yanaşma şagirdlərdə tənqidi, məntiqi və yaradıcı təfəkkür bacarıqlarını formalaşdırmaqla yanaşı, estetik zövqün və milli-mənlik şüurunun inkişafına mühüm töhfə verir.

Açar sözlər: Nizami Gəncəvi, tədris metodikası, interaktiv təlim, "Xəmsə", tənqidi təfəkkür, layihə əsaslı öyrənmə

GİRİŞ

Mövzunun aktuallığı və elmi-pedaqoji zərurəti. Azərbaycan bədii-fəlsəfi fikrinin zirvəsində duran dahi şair və mütəfəkkir Nizami Gəncəvinin zəngin irsi bəşər mədəniyyətinin ən nadir incilərindən biridir. Şairin "Xəmsə" toplusuna daxil olan poemaları təkcə XII əsr Şərq renesansının ideoloji-estetik mənzərəsini əks etdirmir, eyni zamanda mənəvi kamillik, sosial ədalət, insanpərvərlik, azadlıq və vətənpərvərlik kimi universal dəyərlərin sistemli daşıyıcısı kimi çıxış edir. Ümumtəhsil məktəblərinin ədəbiyyat fənn proqramında Nizami Gəncəvi yaradıcılığının geniş öyrənilməsi gənc nəslin mənəvi-əxlaqi tərbiyəsində, estetik zövqünün formalaşmasında, milli identityasının dərkində və tənqidi təfəkkürünün inkişafında müstəsna rol oynayır (Məmmədov, 2015, s. 42).

Lakin müasir təlim mühitində klassik ədəbi irsin, xüsusilə XII əsr fəlsəfi poeziyasının orta məktəb şagirdlərinə mənimsədilməsi bir sıra ciddi metodik, psixoloji və didaktik çətinliklərlə qarşılaşır. Uzun illər ədəbiyyat tədrisində hökm sürmüş ənənəvi izahatçı-illüstrativ metodlar, müəllim mərkəzli mühazirələr və hazır biliklərin əzbərləndirilməsinə əsaslanan təlim modeli müasir informasiya cəmiyyətinin tələbləri ilə ziddiyyət təşkil edir (Yusifov, 2018, s. 89). Müasir rəqəmsal dövrün təhsilalanları ("Z nəsli") vizual informasiyaya, interaktiv qarşılıqlı əlaqəyə, fəal axtarışa və tənqidi müzakirələrə daha meyillidirlər. Nizami əsərlərinin mürəkkəb semantik quruluşu, allegorik obrazlar sistemi, simvolik qatları və arxaik bədii dil elementləri ənənəvi üsullarla tədris edildikdə şagirdlərdə formal mənimsəməyə, bəzən isə mətndən uzaqlaşmaya səbəb olur (Mikayılov, 2006, s. 112).

Şagirdyönümlü və şəxsiyyətyönümlü təlim prinsipini rəhbər tutan müasir fənn kurikulumlarının tətbiqi ədəbiyyat dərslərində köhnəlmiş təlim texnologiyalarından imtina edilməsini və innovativ interaktiv metodlara keçilməsini tələb edir (Qasımova, 2017, s. 18). İnteraktiv təlim texnologiyaları şagirdi informasiyanı passiv qəbul edən dinləyicidən fəal tədqiqatçıya, mühakimə yürüdən analitikə çevirir. Nizami Gəncəvinin "Sirlər xəzinəsi", "Xosrov və Şirin", "Leyli və Məcnun", "Yeddi gözəl" və "İsgəndərnamə" poemalarının tədrisində layihə əsaslı öyrənmə (Project-Based Learning), problemlə təlim, konseptual təhlil cədvəlləri, Venn diaqramı, Klaster, Ziqzaq, Sinkeyn və müasir İKT vasitələrinin integrasiyası şagirdlərin fəlsəfi-didaktik mətni daha dərin, mahiyyəti ilə dərk etməsinə imkan verir (Həsənlı, 2011, s. 145).

Bu baxımdan, magistr səviyyəsində aparılan bu tədqiqat işində orta məktəb ədəbiyyat dərslərində Nizami Gəncəvi irsinin tədrisində interaktiv texnologiyaların tətbiqi imkanlarının elmi-nəzəri şəkildə əsaslandırılması, konkret metodik modelə yaratma mexanizmlərinin işlənməsi və onların pedaqoji səmərəliliyinin müəyyənəşdirilməsi müasir metodika elminin qarşısında duran ən aktual məsələlərdən biridir (Əliyeva, 2021, s. 14).

Mövzunun işlənmə səviyyəsi (Problemin öyrənilmə vəziyyəti). Azərbaycan pedaqoji və metodik fikrində ədəbiyyatın tədrisi metodikası, o cümlədən klassik irsin məktəbdə öyrənilməsi problemləri müxtəlif dövrlərdə görkəmli alim-metodistlərin tədqiqat obyektı olmuşdur. Ş.Mikayılov, Ə.Ağayev, F.Yusifov, B.Həsənlı, A.Qasımova kimi alimlərin fundamental əsərlərində ədəbiyyat dərslərində idrak fəallığının artırılması, mətn üzərində işin təşkili, fəal və interaktiv təlim texnologiyalarının tətbiqi məsələləri geniş araşdırılmışdır (Mikayılov, 2006, s. 78; Yusifov, 2018, s. 204; Ağayev, 2008, s. 52).

Eyni zamanda, Nizami Gəncəvi irsinin pedaqoji potensialı, əsərlərindəki təlim-tərbiyəvi ideyalar və onların məktəb təlimindəki yeri K.Məmmədov, P.Hüseynova, G.Əlixanova və başqa tədqiqatçıların elmi məqalə və monoqrafiyalarında öz əksini tapmışdır (Məmmədov, 2015, s. 88; Əlixanova, 2021, s. 46).

Lakin mövcud tədqiqatların elmi təhlili göstərir ki, aparılmış işlərin böyük əksəriyyətində Nizami irsinin tədrisi ya tradisionis-ənənəvi metodik çərçivədə nəzərdən keçirilmiş, ya da fəal təlim üsulları ümumi şəkildə sadalanmışdır. Müasir rəqəmsal təhsil resurslarının, interaktiv texnologiyaların və fənn kurikulumunun standartlarının "Xəmsə" poemalarının mürəkkəb fəlsəfi-estetik məzmununa spesifik qaydada integrasiyası, interaktiv dərs modellərinin addım-addım işlənməsi kompleks və sistemli şəkildə kifayət qədər tədqiq olunmamışdır. Xüsusilə, magistratura səviyyəsində Nizami poeziyasının interaktiv texnologiyalarla tədrisinin metodik modelinin hazırlanması zərurəti bu tədqiqatın mövzusunı şərtləndirir.

Ümumtəhsil məktəblərində klassik ədəbi irsin öyrənilməsi şagirdlərin mənəvi-estetik dünyagörüşünün, milli özünüdərk hissəsinin və fəlsəfi-bədii təfəkkürünün formalaşmasında müstəsna əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan ədəbiyyatının XII əsr İntibah dövrü poeziyası, xüsusilə dahi şair və mütəfəkkir Nizami Gəncəvinin yaradıcılığı dərin humanizm, sosial ədalət, insan azadlığı və mənəvi kamillik ideyaları ilə zəngindir. Lakin bu zəngin bədii-fəlsəfi irsin orta məktəb şagirdlərinə çatdırılması və mənimsədilməsi prosesi təlim metodlarının düzgün seçilməsindən bilavasitə asılıdır. Ədəbiyyatın tədrisi metodikası elminin tarixi inkişaf yolu göstərir ki, təlimə yanaşma tərzı dərslərin keyfiyyətini və təhsilənlərin idrak fəallığını şərtləndirən əsas amildir (Mikayılov, 2006, s. 42).

Uzun illər boyunca Azərbaycan təhsil sistemində hakim olan ənənəvi təlim modeli reproduktiv xarakter daşımışdır. Bu model çərçivəsində dərs müəllim mərkəzli qurulur, müəllim biliklərin yeganə mənbəyi və ötürücüsü, şagird isə passiv dinləyici və məlumat qəbuledicisi kimi çıxış edirdi. Ənənəvi ədəbiyyat dərslərində Nizami Gəncəvi poeziyasının tədrisi, əsasən, mətni oxumaq, çətin anlaşılan arxaik və ya klassik sözlərin izahını vermək, əsərin ideya-bədii xüsusiyyətlərini müəllimin şərhı ilə çatdırmaq və şagirdlərdən mətnin məzmununu olduğu kimi danışmağı (və ya şeir parçalarını əzbərdən söyləməyi) tələb etməkdən ibarət idi (Ağayev, 2008, s. 61).

Ənənəvi pedaqoji yanaşmanın müsbət tərəfi şagirdlərə müəyyən faktoloji bilik bazasının və hafizəyə əsaslanan informasiyanın ötürülməsini təmin etməsi idi. Lakin bu model bir sıra ciddi nöqsanlarla müşayiət olunurdu:

Passiv mənimsəmə və əzbərçilik: Şagird mətnin dərin qatlarına varmadan müəllimin verdiyi hazır mühakimələri əzbərləyir, bu da tənqidi təfəkkürün inkişafını ləngidirdi (Yusifov, 2018, s. 94).

Motivasiya əskikliyi: Bədii dilin mürəkkəbliyi və arxaik strukturu müasir şagird üçün mətni anlamaqda maneə yaradırdı; müəllimin yeknəsək mühazirəsi isə şagirdin dərslə olan marağını söndürürdü (Qasımova, 2017, s. 22).

Mühakimə azadlığının məhdudluğu: Şagirdə əsər haqqında öz şəxsi mülahizəsini yürütmək, obrazlara fərqli prizmadan baxmaq və ya bədii münaqişəni müasir həyatla əlaqələndirmək imkanı az verilirdi (Həsənlı, 2011, s. 53).

Müasir pedaqogikada və milli fənn kurikulumunda tətbiq edilən şagirdyönümlü və şəxsiyyətyönümlü təlim paradıqması isə tədris prosesini köklü surətdə dəyişdirmişdir. Müasir rəqəmsal dövrdə şagirdlərin ("Z nəsli") psixoloji xüsusiyyətləri, informasiya qəbul etmə kanalları və təfəkkür tərzləri əvvəlki nəsillərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənir. Bu gün şagird hazır məlumatı qəbul etməyə deyil, onu kəşf etməyə, təhlil etməyə, sorğulamağa və müstəqil nəticə çıxarmağa meyillidir (Əliyeva, 2021, s. 18).

Klassik irsin, xüsusilə Nizami Gəncəvi poeziyasının tədrisində interaktiv texnologiyalara keçid sadəcə formal metod dəyişikliyi deyil, dərsin fəlsəfəsinin dəyişməsidir. Nizaminin "Xəmsə" poemalarındakı mürəkkəb alleqoriyalar və fəlsəfi ümumiləşdirmələr şagirdə interaktiv üsullarla təqdim olunduqda, bədii mətn tarixə gömülmüş köhnə bir eksponat kimi deyil, müasir insanın mənəvi, sosial və psixoloji problemlərinə cavab verən canlı bir Dialoq Məkanı kimi dərk edilir (Məmmədov, 2015, s. 64).

"İnteraktiv" anlayışı ingilis dilindəki "inter" (qarşılıqlı) və "act" (hərəkət etmək) sözlərinin birləşməsindən yaranıb, təlim prosesində iştirakçıların (müəllim-şagird, şagird-şagird, şagird-mətn) qarşılıqlı fəaliyyətini, dialoqunu və əməkdaşlığını ifadə edir. İnteraktiv təlim texnologiyası – təhsilalanların idrak fəallığını maksimum dərəcədə stimullaşdıran, onları bilikləri müstəqil kəşf etməyə yönəldən, dialoji və əməkdaşlığa əsaslanan metodlar, üsullar və vasitələr sistemidir (Qasımova, 2017, s. 45).

İnteraktiv təlim texnologiyalarının psixoloji-pedaqoji əsasları B.Blumun idrak taksonomiyasına, L.Vıqotskinin "Yaxın inkişaf zonası" nəzəriyyəsinə və J.Piajenin konstruktivizm təliminə söykənir. Blum taksonomiyasına görə, təlim prosesi sadə "Bilmək" və "Anlamaq" mərhələlərindən "Tətbiq etmək", "Təhlil etmək", "Qiymətləndirmək" və "Yaratmaq" kimi ali idrak səviyyələrinə ucalmalıdır (Yusifov, 2018, s. 128). İnteraktiv texnologiyalar ədəbiyyat dərslərində məhz bu ali idrak səviyyələrini aktivləşdirir.

Ədəbiyyat dərslərində tətbiq edilən interaktiv təlim üsullarını funksional xüsusiyyətlərinə görə bir neçə əsas qrupa təsnif etmək mümkündür:

İnformasiyanın toplanması və sistemləşdirilməsi üsulları:

Ağıl xəritəsi (Mind Mapping) / Klaster: Bədii mətnlə bağlı anlayışların, obrazların xüsusiyyətlərinin və ya mövzuların şaxələndirilərək vizuallaşdırılması. Nizami poemalarında ideya şaxələrinin qurulmasında geniş istifadə olunur.

Biimeyn / Sinkeyn: Bədii obraz və ya anlayış haqqında 5 misralıq qısa, lakonik fəlsəfi poetik xülasənin yaradılması.

Problemlə təlim və mühakiməyürütmə üsulları:

Problemli situasiya / Problemli mühazirə: Şagirdlərin qarşısına bədii mətndəki ziddiyyətli mənəvi-əxlaqi məqamlarla bağlı problem qoyulur.

Avariya (Qərarlar ağacı) / Müzakirə xəritəsi: Bədii qəhrəmanın davranışı və ya seçimi qarşısında alternativ yolların və onların nəticələrinin təhlil edilməsi.

Müqayisəli və konseptual təhlil üsulları:

Venn diaqramı: İki və ya daha çox bədii obrazın, xarakterin, əsərin oxşar və fərqli cəhətlərinin kəsişən dairələrdə müqayisəsi.

Konseptual cədvəl: Bədii matrislər vasitəsilə obrazların müəyyən olunmuş meyarlar üzrə dərin analitik müqayisəsi.

Əməkdaşlıq və qrup tədqiqatı üsulları:

Ziqzaq: Mətnin böyük həcmli hissələrinin kiçik qruplar arasında paylanaraq mənimsənilməsi və ekspert qrupları vasitəsilə bir-birinə öyrədilməsi.

Layihə üsulu (Project-Based Learning): Şagirdlərin fənlərarası tədqiqat apararaq müəyyən mövzuda təqdimat, videoçarx və ya essey hazırlaması (Həsənlı, 2011, s. 89).

İnteraktiv texnologiyaların ədəbiyyat dərslərində şagirdlərin idrak fəallığının artırılmasında rolu bir neçə mühüm pedaqoji mexanizmlə reallaşır. Əvvəla, interaktiv mühitdə təlim motivasiyası daxili xarakter alır. Şagird sadəcə qiymət almaq üçün deyil, diskussiyada öz mövqeyini sübut etmək, qrup yoldaşları ilə birgə məsələni həll etmək üçün fəallıq göstərir (Mikayılov, 2006, s. 108). İkincisi, bu texnologiyalar emosional və intellektual sahələrin sintezini təmin edir. Ədəbiyyat obrazlarının psixologiyasına nüfuz edən şagird empathia (hissdaşlıq) qurmağı öyrənir, bu da onun mənəvi emosiyalarını idrak fəallığına çevirir.

Nəticədə, interaktiv texnologiyaların tətbiqi ədəbiyyat dərslərini pasiv bilik mənimsəmə saatından canlı emosional-idrakı tədqiqat laboratoriyasına çevirir (Ağayev, 2008, s. 74).

Nizami Gəncəvi yaradıcılığının ilk zirvəsi olan "Sirlər xəzinəsi" və fəlsəfi-estetik ümumiləşdirməsinin yekunu sayılan "İsgəndərnamə" poemaları dərin sosial, əxlaqi və dövlətçilik ideyaları ilə zəngindir. Bu poemaların orta məktəb ədəbiyyat dərslərində ənənəvi əzbərcilik üsulu ilə tədrisi şagirdlərin mətndəki fəlsəfi alt-mətni dərk etməsinə imkan vermir. Bu səbəbdən, həmin əsərlərin tədrisində problemli təlim texnologiyası və layihə əsaslı öyrənmə (Project-Based Learning) üsullarının tətbiqi xüsusi metodik əhəmiyyət kəsb edir (Yusifov, 2018, s. 154).

Problemli təlim dərslərinin təşkilində elə bir mexanizmdir ki, burada müəllim şagirdlərə hazır elmi bilikləri vermir, onları idrak ziddiyyəti yaradan problemli situasiya qarşısında qoyur (Qasımova, 2017, s. 52). "Sirlər xəzinəsi" poemadakı mənzum hekayətlər (məsələn, "Sultan Səncər və qarı", "Nuşirəvan və bayquşların söhbəti", "Kərpickəsən qocanın hekayəti") problemli təlim üçün ən ideal tədris materiallarıdır.

Məsələn, VIII sinifdə "Sultan Səncər və qarı" hekayətinin tədrisi zamanı traditional "hökmdar zalımdır, qarı isə məzlumdur" sxemindən çıxaraq aşağıdakı problemli situasiya modeli qurula bilər (Mikayılov, 2006, s. 115):

Problemli sualın qoyuluşu: "Qarının Sultan Səncərə etirazı sadəcə şəxsi şikayətdir, yoxsa dövlətin idarəetmə sistemindəki böhranın göstəricisidir? Hökmdarın ədalətsizliyi cəmiyyəti necə məhvə aparır?"

Tədqiqatın təşkili: Şagirdlər 4 nəfərlik qruplara bölünür. Hər qrup məndən qarının dediyi konkret misraları ("Səndən zülm görürük, ədalət deyil...", "Sən şahlıq edirsən, el xarab olur...") müasir hüquq, sosial ədalət və cəmiyyət normaları kontekstində təhlil edir.

Müzakirə və nəticə: Şagirdlər gəlirlər ki, Nizami qarını sadəcə şikayətçi kimi deyil, hökmdara onun dövlətçilik vəzifəsini və məsuliyyətini xatırladan "xalqın vicdanı" rolunda təqdim etmişdir (Məmmədov, 2015, s. 104).

"İsgəndərnamə" poemasının ("Şərəfnamə" və "İqbalnamə") tədrisində isə layihə əsaslı öyrənmə üsulu daha yüksək pedaqoji effekt verir. Şagirdlərin X–XI siniflərdə analitik təfəkkürünün inkişaf səviyyəsi onlara fənlərarası integrasiya (Ədəbiyyat – Tarix – Fəlsəfə – Cəmiyyətşünaslıq) vasitəsilə böyük həcmli tədqiqat layihələri icra etməyə imkan verir (Həsənlı, 2011, s. 102).

"İsgəndərnamə"nin tədrisi zamanı tətbiq edilən "Xoşbəxtlər diyarı – İdeal cəmiyyət modeli" mövzusunda tədqiqat layihəsinin icra mərhələləri aşağıdakı kimidir (Əli-zadə, 2020, s. 48):

Hazırlıq mərhələsi: Şagirdlərə Nizaminin təsvir etdiyi utopik cəmiyyət (oğurluğun, ədalətsizliyin, mülkiyyət bərabərsizliyinin olmadığı məkan) haqqında məndən parçalar təqdim olunur.

Tədqiqat və müqayisə: Qruplar Nizaminin "Xoşbəxtlər diyarı" konsepsiyasını Tomas Morun "Utopiya" və ya Platonun "Dövlət" əsərindəki ideyalarla, eləcə də müasir insan hüquqları bəyannaməsi ilə müqayisə edirlər.

Məhsulun təqdimatı: Şagirdlər hazırladıqları təqdimatları (PPT), konseptual divar qəzetlərini və ya esse materiallarını təqdim edirlər.

Bu cür metodik yanaşma şagirdlərdə təkcə ədəbi mətni anlamaq bacarığı yaratmır, aynı zamanda onlarda fəal vətəndaş mövqeyini və analitik mühakimə qabiliyyətini inkişaf etdirir (Ağayev, 2008, s. 84).

NƏTİCƏ

Aparılan tədqiqat, metodik təhlillər və işlənilib hazırlanmış dərs modelləri göstərir ki, XI sinif ədəbiyyat kursunda Nizami Gəncəvi irsinin — "Xəmsə" poemalarının tədrisi yalnız faktoloji biliklərin ötürülməsi ilə məhdudlaşmamalı, şagirdlərin fəlsəfi-estetik təfəkkürünü, analitik düşünmə

bacarıqlarını və mənəvi-əxlaqi dəyərlərini inkişaf etdirən konseptual prosesə çevrilməlidir.

Tədqiqatın gəldiyi əsas elmi-metodik nəticələr aşağıdakı kimi ümumiləşdirilir:

Ənənəvi tədris paradigmasının yetərsizliyi: Ənənəvi əzbərçilik və illustrativ mühazirə üsulları Nizami poeziyasındakı dərin sosial, fəlsəfi və humanist alt-mətni aşkara çıxarmaqda kifayət etmir. Müasir şagirdin klassik mətni tam qavraması üçün mətnhərflər oxudan konseptual və problemli təhlil müstəvisinə keçid vacibdir.

İnteraktiv metodların pedaqoji səmərəliliyi: "Sirlər xəzinəsi" və "İsgəndərnamə" poemalarının tədrisində problemli təlim və layihə əsaslı öyrənmə (PBL) üsullarının tətbiqi şagirdlərdə idrakı ziddiyyətləri həlletmə, fənlərarası integrasiya (Ədəbiyyat – Tarix – Fəlsəfə – Hüquq) yaratmaq və müstəqil tədqiqatçılıq bacarıqlarını formalaşdırır.

Konseptual təhlil texnikalarının rolu: "Leyli və Məcnun" və "Xosrov və Şirin" poemalarındakı mürəkkəb xarakterlərin və fəlsəfi münaqişələrin (nəfs və ruh, azadlıq və cəmiyyət, şərti və ilahi məhəbbət) açılmasında Venn diaqramı və Konseptual Analiz Cədvəli kimi grafik təşkilatçılar şagirdlərin obrazlara sxematik deyil, çoxölçülü yanaşmasını təmin edir.

İKT və rəqəmsal resursların integrasiyası: Rəqəmsal platformaların (Padlet, Kahoot, interaktiv xəritələr, miniatür təsvirləri və audio-poeziya) dərslərə daxil edilməsi XII əsr klassik irsi ilə müasir rəqəmsal nəsilədən olan şagirdlər arasında mənəvi-estetik körpü yaradır, dərslərin dinamikliyini və interaktivliyini dəfələrlə artırır.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

I. Azərbaycan dilində olan mənbələr

Ağayev, Ə. A. (2008). Ədəbiyyat dərslərində şagirdlərin fəallığının artırılması. Təhsil.

Araslı, H. M. (2012). Nizami və dünya ədəbiyyatı. Əlm və təhsil.

Əli-zadə, H. A. (2020). Məktəbdə Azərbaycan ədəbiyyatının tədris metodikası. ADPU nəşriyyatı.

Əlixanova, G. (2021). Nizami Gəncəvinin əsərlərində psixoloji dəyərlər. Azərbaycan dili və ədəbiyyat tədrisi, (1), 45–52.

Əliyeva, S. (2021). Nizami Gəncəvinin ideya və ideallarının bəşəriliyi və müasirliyi. Azərbaycan dili və ədəbiyyat tədrisi, (2), 10–36.

Həsənlı, B. A. (2011). Ədəbiyyatın tədrisi metodikası: mühazirə mətnləri. Müəllim.

Hüseynova, P. S. (2021). Qədim dövr Azərbaycan ədəbiyyatında uşaq mütaliəsi nümunələri (N.Gəncəvinin "Xəmsə"si əsasında). Azərbaycan dili və ədəbiyyat tədrisi, (1), 122–132.

Məmmədov, K. (2015). Nizami Gəncəvi irsi və məktəb. Elm və təhsil.

Mikayılov, Ş. A. (2006). Ədəbiyyatın tədrisi metodikası. Mütərcim.

Nizami Gəncəvi. (2004a). Sirlər xəzinəsi. Lider nəşriyyat.

Nizami Gəncəvi. (2004b). Xosrov və Şirin. Lider nəşriyyat.

Nizami Gəncəvi. (2004c). Leyli və Məcnun. Lider nəşriyyat.

Nizami Gəncəvi. (2004d). İsgəndərnamə: Şərəfnamə. Lider nəşriyyat.

Qasımova, A. (2017). Fəal/interaktiv təlim texnologiyaları. Ədiloğlu.

Yusifov, F. N. (2018). Ədəbiyyatın tədrisi metodikası. Elm və təhsil.

II. Digər dillərdə olan mənbələr

Bertels, Y. E. (1962). Nizami i Fuzuli [Nizami and Fuzuli]. Izdatel'stvo vostochnoy literatury.

Rypka, J. (1968). History of Iranian literature. Reidel Publishing Company.

ABSTRACT

APPLICATION OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING NIZAMI GANJAVI'S LITERARY HERITAGE IN SECONDARY SCHOOL LITERATURE CLASSES

Gulnar Aliyeva

The article examines the possibilities of applying modern interactive teaching technologies in the process of teaching the rich literary heritage of the great Azerbaijani poet and thinker Nizami Ganjavi in secondary school literature classes. The scientific relevance of the study is determined by the limitations of traditional teaching methods in conveying the philosophical and literary heritage of the 12th century in a manner appropriate to the cognitive abilities of modern students, as well as the need to improve the quality of literature education.

Using the analysis of the poems included in the Khamsa as a basis, the study systematically investigates the effects of interactive teaching methods, such as project-based learning, conceptual analysis, debates, and clustering, on students' cognitive engagement and learning outcomes. Transforming students into active participants in the learning process creates favorable conditions for a deeper understanding of classical literary texts.

The study concludes that the effective application of interactive technologies makes the universal values of humanism, justice, and morality reflected in Nizami Ganjavi's works more accessible and engaging for modern school students. In addition to developing students' critical, logical, and creative thinking skills, this approach makes a significant contribution to the development of their aesthetic appreciation and national identity awareness.

Keywords: *Nizami Ganjavi, teaching methodology, interactive learning, Khamsa, critical thinking, project-based learning.*

